

جواد ظریف از طرح جدید ایران به نام اقدام سازنده رونمایی کرد، طرحی که از جزئیاتش خبری در دست نیست

و این نگرانی وجود دارد که نسبت به شرط لغو همه تحریم‌ها عدول شده باشد

پروژه بهار ۱۴۰۰

با اتفاقی که عصر جمعه رخ داد، اخبار تحولات مربوط به مذاکرات هسته‌ای یک گام جلو افتاد و مشخص شد که وزارت امور خارجه در حال آماده کردن طرحی برای مواجهه با آمریکایی‌هاست.

ماجرای این قرار است که عصر روز جمعه مصاحبه‌ای از محسن رضایی، دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام درباره روابط و مذاکره ایران و آمریکا درباره توافق هسته‌ای منتشر شد. رضایی در گفت‌وگو با نشریه انگلیسی فایننشال تایمز اظهار نظر عجیب و غریبی داشت و دقیقاً مغایر آنچه تاکنون مسئولان رسمی کشور ذکر کرده بودند، اعلام کرد: «ایران زمانی حاضر به مذاکره با آمریکا و قدرت‌های جهانی است که سیگنال روشنی دریافت کند». رضایی این حرف خود را این گونه تکمیل کرد که «آنها باید به ما اطمینان خاطر دهند که همه تحریم‌های اعمال شده پس از برجام در عرض یک سال لغو می‌شود و به ما می‌گویند برای این روند مذاکره کنید.»

این اظهار نظر که حتی مغایر با توصیه رهبر انقلاب درباره فرآیند آتی تعامل با ۵+۱ هم بود و می‌توانست به‌سادگی ایران را در حال عقب‌نشینی نشان دهد (و البته ساعتی بعد با انتشار متنی در توئیتر از سوی محسن رضایی تصحیح شد)، بلافاصله واکنش محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه را در پی داشت. او با انتشار متنی در صفحه شخصی توئیتر خود با تأکید بر اینکه مجری اصلی سیاست خارجی جمهوری اسلامی در عرصه خارجی وزیر امور خارجه است و نباید مواضع محسن رضایی با سیاست وزارت امور خارجه اشتباه گرفته شود، نوشت: «عرصه سیاسی ایران پویاست و مقامات نظرات متنوعی مطرح می‌کنند. اما آن نظرات نباید با سیاست رسمی دولت اشتباه گرفته شود. من به‌عنوان وزیر خارجه و مذاکره‌کننده ارشد هسته‌ای ایران، به‌زودی طرح اقدام سازنده و دقیق خودمان را ارائه خواهم کرد. البته از طریق کانال‌های دیپلماتیک.» در این میان نکته مهمی که در توئیٹ ظریف به چشم می‌آمد صرف‌نظر از تکذیبیه‌ای که روی اظهارات محسن رضایی گذاشته بود، خبر مهم او درباره طرح اقدام سازنده بود، طرحی که فعلاً کسی از محتوای آن خبری ندارد و معلوم نیست چه در سر دیپلمات‌های وزارت خارجه می‌گذرد.

طرح خود را با مردم و کارشناسان در میان بگذارید

با وجود چنین شرایطی یعنی شکل‌گیری یک فضای محرمانگی به‌عنوان مقدمه بحث باید این مساله را متذکر شویم که محرمانه بودن این دست اقدامات آن هم از چشم همه کارشناسان، صاحب‌نظران و حتی نمایندگان مجلس می‌تواند تبعات خطرناکی مانند آنچه در برجام یا ماجرای قراردادهای جدید نفتی رخ داد، برای کشور پدید آورد. ازاین‌رو قبل از هر بحث دیگری باید تلاش کرد و البته تذکر داد که خروج از محرمانگی یکی از موضوعات مهمی است که هم از حاشیه‌ها و شایعات جلوگیری می‌کند و هم از به انحراف کشیده شدن مذاکره و توافق. اما از یک‌سو برخی طرح‌های مشخص قبلی همچنان مفروض هستند که البته هرکدام هم ایراداتی و نکات قابل بحثی دارند و از سوی دیگر با توجه به شرایط

گفت‌وگو

ساداتیان، سفیر اسبق ایران در انگلستان در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

اقدام ملموس، آزاد کردن اموال ایران و رفع محدودیت فروش نفت، طلا

کشتیرانی و بیمه از سوی آمریکاست

به فاصله‌های دوماهه وضع کرد به نقطه اول بازمی‌گرداند؛ چراکه جمهوری اسلامی از ابتدا اعلام کرد اگر طرف مقابل بازگردد، ما هم بازمی‌گردیم.

اجرای گام به گام با توجه به بدسابقه بودن آمریکا تبعاتی برای کشورمان ندارد؟
 به نظر می‌رسد چارهای در این زمینه وجود ندارد و در این مرحله غیر از این راه عقل‌طور دیگری کار نمی‌کند که گام به گام مسیر دیگری طی شود.

البته ایران اعلام کرد همه تحریم‌ها باید یکباره برداشته شود

باید بینیم آنچه در عمل و اجرا امکان‌پذیر است، چیست. اینکه بگویید همه اقدامات را انجام دهید و ما بعداً بررسی و عمل می‌کنیم با توجه به گفت‌وگوهایی که تاکنون صورت گرفته، عملاً امکان‌پذیر نیست؛ چراکه یا باید کل این فرآیند را متوقف کرد و به وضعیت تقابل رفت یا باید تعامل کنیم. اگر در مقام تعامل باشیم قاعداً باید یک گام آنها بردارند و یک گام ما برداریم.

طرح گام به گام اعتمادآفرین است

درواقع آنها باید گام‌های ملموسی بردارند تا ما باور کنیم که بخشی از این کار را انجام دادند و در آن صورت ما نیز گام‌هایی برمی‌داریم؛ به‌طور مثال آنها باید تمام تحریم‌ها را طی ۵ مرحله بردارند و در ازای هرکدام از این مراحل ما نیز آنچه تعلیق کردیم به‌صورت مرحله‌ای بازگردانیم، لذا به نظر می‌رسد این کار اعتمادسازی بیشتری برای طرفین ایجاد می‌کند و اگر تبعات منفی هم داشته باشد، چارهای نیست؛ چراکه وقتی می‌خواهیم تعامل کنیم بدین معناست که یک چیزی بدھیم تا چیزی بگیریم ولی اگر بخواهید هیچ کاری نکنید و فقط بایستید و تقابل کنید، هزینه‌ها و تبعات خاص خود را دارد.

اقدام عملیاتی آمریکا باید آزاد کردن فروش نفت ایران باشد

معنی اقدام اجرایی و عملیاتی این است که آمریکایی‌ها بخشی از این تحریم‌ها را بردارند و بگویند فروش نفت ایران آزاد است که البته اقدامی نیز در این زمینه با عراق داشته‌اند و گفتند عراقی‌ها می‌توانند پول ایران را بازگردانند یا این چراغ سبز را به کره جنوبی دادند تا کره پول ایران را بدهد.

اقدام ملموس آزاد کردن و رفع محدودیت فروش نفت، طلا، کشتیرانی و بیمه از سوی آمریکاست

این که تا فروردین قرار شد بخشی از پول‌های ایران آزاد شود در همین راستاست؟
 چراغ‌سبزیهایی داده شده که پول‌های ایران به این ترتیب داده شود ولی اقدام ملموس این است که تحریم‌هایی که آمریکایی‌ها مستقیم انجام دادند و گفتند فروش نفت و محصولات نفتی ایران، کشتیرانی، فروش کالاهای گران‌قیمت همچون طلا، بیمه‌ها و... ممنوع است، آزاد یا با اعلام رسمی تمام پول‌های ایران بازگردانده و محدودیت بانکی نیز برداشته شود و همه بانک‌های دنیا بتوانند تعاملات عادی خود را با ایران داشته باشند. همچنین اموری که مربوط به تحریم‌های هسته‌ای ایران بوده و ایالات‌متحده آمریکا آنها را طی مراحل مختلف علیه ایران به شکل گام به گام انجام داده، باید اصلاح شود و به‌طور مثال تحریم‌ها را طی ۶-۵ گام بردارند و در ازای هر گامی که برمی‌دارند ایران هم آن ۵ مرحله گام‌هایی که

نیفتاد ایران هیچ مدرکی به آنها نمی‌دهد. در قبال این موضوع اروپایی‌ها تحت فشار آمریکا یک پیش‌نویس قطعنامه تهیه کردند تا به شورای امنیت ببرند و هدف نهایی آنها نیز این بود که به ایران فشار وارد کنند اما ایران نیز موضع‌گیری و اعلام کرد چنانچه این کار را کنید بدین معناست که توافق با آژانس از بین رفته است و هیچ سندی به شما نخواهیم داد و درعین حال به کار خود ادامه می‌دهیم؛ لذا پس از این موضع ایران بود که شاهد عقب‌نشینی اروپا بودیم.

پس از این، محسن رضایی در مصاحبه‌ای گفت اگر ایالات‌متحده تحریم‌ها را کنار بگذارد ایران آماده‌از سرگیری مذاکرات است، بعد از این اظهار نظر بود که ظریف توئیٹ «اقدام ملموس سازنده» را بیان کرد و گفت نباید نظرات دیگران را به‌عنوان سیاست رسمی دولت ایران تلقی کنیم.

ارزیابی شما از این امر چیست؟
 اظهار نظر رضایی در این مقطع درست نبود؛ چراکه در حال حاضر ایشان در جایگاهی نیست که بخواهد اظهار نظر کند و اکنون مقطعی است که آژانس، وزارت خارجه و شخص رئیس‌جمهور و مقام‌معمظم رهبری در جریان هستند و دیگران نباید در این مرحله که کار دیپلماسی است، دخالت کنند و اگر مسئولی پیشنهادی دارد باید آن را از کانال مربوطه ارائه دهد.

اقدام ملموس به این معناست که آمریکایی‌ها اقدام‌های ترامپ را پس‌گرفتند و محدودیت دیپلماتیک ایران را برداشتند، اما برخی گفتند این شمع‌ریخته‌نذر امام‌زاده بود. ایرادی ندارد؛ چراکه ایران هم با آن برخورد خاصی نکرد و چه به‌صورت منفی یا مثبت موضع نگرفت.

بازگشتی به‌معنای پذیرش تقصیر صد درصدی است و احتمالاً ایران مدعی شود که آنها باید خسارت بدهند که ایران نیز گفت خسارت نمی‌خواهیم و از این‌رو ایران ابتدا گام نخست را برداشت، هرچند این کار در قبال کاهش محدودیت تردد دیپلمات‌های ما بود.

آنها در کنار این موضوع نامه‌هایی را که دولت ترامپ به شورای امنیت نوشته و خواستار فعال شدن مکانیسم ماشه شده بود نیز پس گرفتند، البته این درحالی بود که این طرح در سازمان ملل رای نیاورده و از حیز انتفاع ساقط شده بود اما اگر باز پس گرفته نمی‌شد، به‌عنوان سند باقی می‌ماند و ممکن بود در زمان دیگری به آن استناد کنند.

البته اروپا درصدد گرفتن قطعنامه علیه ایران در شورای حکام هم بود.

پس از چندین اقدام، یک مرحله دیگر باقی ماند و اینکه آنها تلاش داشتند از طریق آژانس فشار بیاورند تا قطعنامه‌ای علیه ایران تصویب شود؛ اما این مرحله مقدمه داشت و آن مقدمه این بود که مدیرکل آژانس به تهران آمد و از ایران درخواست کرد مصوبه مجلس اجرایی نشود، درحالی که مصوبه مجلس تأکید داشت غنی‌سازی ۲۰ درصدی دنبال شده و بازرسی‌های فرآیدمانی و پادمانی متوقف شود. ازاین‌رو توافقی که با آژانس صورت گرفت این بود که برای مدت سه ماه به این شکل عمل می‌شود که هم قانون مجلس اجرا شده باشد و هم مهلتی برای غربی‌ها باشد.

مهلت سه‌ماهه ایران و نزدیک شدن اروپا به صدور قطعنامه

جزئیات آن نیز به این شکل بود که بازرسی بازرسان در این مدت صورت نگیرد اما ایران تمام فعالیت‌ها را ضبط کرده و نزد نگه دارد و چنانچه بعد از سه ماه موضوع بازگشت و برداشتن تحریم‌ها حل شد، این فیلم در اختیار آژانس قرار می‌گیرد تا تمامی مراحل را رصد کنند؛ اما اگر این اتفاق

سید جلال ساداتیان، نماینده سابق مجلس شورای اسلامی و کارشناس مسائل بین‌الملل و سفیر اسبق ایران در انگلستان در گفت‌وگو با «فرهیختگان» به تحلیل پیشنهاد توئیتری جدید ظریف درباره «اقدام ملموس سازنده، پرداخت و ابیاد این مساله و همچنین تبعات طرح را مورد بررسی قرار داد که مشروح این مصاحبه در ادامه از نظراتان می‌گذرد.

۱۱۱

نظر شماسدر خصوص توئیٹ اخیر ظریف که به‌عنوان اقدام ملموس سازنده، نکاتی را مطرح کرد، چیست؟ آیا طرح مدنظر ایشان به‌صورت گام به گام خواهد بود؟ تبعات احتمالی آن چیست؟

پیشنهاد مشخص از ابتدا این بود که آمریکایی‌ها همه تحریم‌ها را بردارند و ما هم به برجام بازگشته و تعهداتی را که متوقف یا کاهش داده‌ایم، از سر بگیریم؛ لذا بنده چندی پیش این پیشنهاد را به‌عنوان یک اقدام گام به گام مطرح کرده که اکنون نیز در عمل به این نتیجه رسیده‌ایم.

اما اینکه در حال حاضر این طرح به چه شکلی باشد، باید مروری بر آن داشته باشیم؛ آمریکایی‌ها تصور کردند حالا که ایران در فشار است چنانچه از روند فشار استفاده کنند، می‌توانند شروط جدیدی را بر ایران تحمیل کنند و برای بازگشت به برجام اولاً بگویند باید ایران بازگردد و ثانیاً مدعی شوند این بازگشت منوط به این است که ابتدا مذاکره و درباره نفوذ منطقه‌ای ایران و برد موشکی نیز بحث شود.

طبیعی است که ایران در مورد همه این موارد مقاومت و اعلام کرد شما آمریکایی‌ها بوبدید که از برجام خارج شدید و بنابراین شما ابتدا باید به برجام بازگردید؛ ثانیاً این خطاب به آمریکا اعلام کرد اروپایی‌ها تحت فشار شما به تعهداتی که طی پیوست برجام به‌عهده داشتند، عمل نکنند و در نتیجه همه این موارد باید به جای اصلی بازگرد تا ایران صحبت کند.

آنها بدون اینکه علنی این موضوع را مطرح کنند، گفتند چنین